

तामाङ्ग

आदिवासी जनजाति याडताम सम्बन्धी
संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणापत्र

महासभासे,

- ☞ संयुक्त राष्ट्र संघीय बडापत्रला उद्देश्य देन सिद्धान्तकादे ओम ग्लेठिमकादेसे होजा बडापत्र आन्छार वहन लातोबा बिदासी मानव लाबा दायित्व थुम्ना लाबा तामलाफिरी ज्याबा सेमग्याम निर्देशित ताबान,
- ☞ ल्होलो ताबा ह्वाङ्गा ल्होलो बिदासी डोसेना लाबा ओम थेनोन आन्छार डेन याङ्गतोबा बेनान म्हिकादेला याङ्गतामदा ड्यान्दासी आदिवासी जनजातिकादे स्यान बेनान म्हिकादेदेन च्योच्यो मुला बिबा तामरी हिन्ना बिबान,
- ☞ म्हिला गोकिंन सम्पदान्हाङ्गरी परब ताबा सभ्यता देन ल्होलो रिमठिमकादेरी बेनान म्हिकादेला योगदान लाबा तामरीनोन ताला बिबान,
- ☞ ह्युल, ह्वुइबाला धार्मिक, जातीय ओम ल्होलो रिमठिमला आधाररी म्हिकादे अथवा म्हिला गुडरी ग्रेनला आधारित वा थेला पृष्ठपोषण लाबा सिद्धान्त, नीति ओम प्रचलनकादे जातिवादी, वैज्ञानिक रूपरी आज्याबा, कानुनी रूपमा आहिन्बा नैतिक रूपरी निन्दनीय ओम सामाजिक रूपरी लेबाफेबा मुला बिबा तामरी नोन ताला बिबान,
- ☞ आदिवासी जनजातिकादेला याङ्गतामदा उपभोग लाबा ताङ्गरी तिलाइनोन लेबाफेबाग्याम थारेड तातोला बिबा तामरी दाघेन ताला बिबान आदिवासी जनजाति स्यान कारणला छ्यामरी थेनीकादेला सा, ग्ला देन स्वयान स्हेकादेफिरी ताबा उपनिवेशीकरण वा स्वामित्वहरणसे लादासी दोङ्गरापव्यान्देन लेबाफेबा नासी खाबा ओम विशेष लादासी ह्वाङ्गा तोबा स्हे ओम लाइ म्हान्बा गेकादे लाबारी आम्याङ्गना ह्वाङ्गला याङ्गताम किन्बाग्याम थेनीकादेदा थारेड ताना लाबा तामरी दुडाल प्रसाल्बान,
- ☞ आदिवासीकादेला राजनीतिक, आर्थिक ओम सामाजिक संरचना देन

थेन्ना रिमठिम, आध्यात्मिक परम्परा, दोडराप देन दर्शन-विशेषलादासी ह्वाड्ला सा, ग्ला देन संसाधनकादेफिरी थेन्ना याडतामदा डेन लाबाला छ्यामरी ल्हेना छार्ना लातोबा तामदा हिन्ना बिबान,

- ☞ ग्लेठिमकादेदेन ताबा सन्धि, सम्भौता देन स्यान रचनात्मक व्यवस्थाकादेरी घोषणा लाबा आदिवासी जनजातिला याडतामदा डेन लाबाला छ्यामरी छार्ना ल्हेना लातोबा तामदा हिन्ना बिबान,
- ☞ आदिवासी जनजातिसे राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक देन सांस्कृतिक विकासदा लागिरी ओम खालाड तामान मुसाइनोन खाप्पातामान लेबाफेबा देन नाड्बा प्लेबा गेदा थुम्मा लाबारी ह्वाड्दा ग्लागीरी ताना लाबारी चुबा गेदा डेन लाबान,
- ☞ आदिवासी जनजातिकादेसे ह्वाड्दा प्रभाव ताना लाबा विकास देन ह्वाड्ला सा, ग्ला देन संसाधनफिरी नियन्त्रणग्याम ह्वाड्ला व्यवस्था, रिमठिमकादेदा सोना लासी थान्बारी ओम ज्याबा स्होबाला छ्यामरी ह्वाड्से म्हान्बा ह्वाड्बा ओम तोबा आन्छारला ह्वाड्ला विकास प्रवर्द्धन लाबारी खाम्सेदा मुला बिबा तामरी विश्वस्त ताबान,
- ☞ आदिवासीला ज्ञान, रिमठिम देन दाड्बोह्यान्दे तेन्सी खाबा ठिमदा डेनग्याम लिच्छादोना ओम समानुपातिक विकास देन वातावरणला ज्याना लासी व्यवस्थापनरी ह्वो तासेदा तामदा ताला बिबन,
- ☞ शान्ति, आर्थिक देन सामाजिक प्रगति ओम विकास, जाम्बुलिड्ला ह्युल देन ह्युल्बाकादे गुडरी ज्याबा सम्बन्धदा लागिरी आदिवासी जनजातिला सा देन ग्लाकादेरी असैनिकीकरण लासेदा ह्वोरी जोड पिन्बान,
- ☞ लाइनुकोलाकादेला याडताम आन्छार ह्वाडला जाजामेदा छार्ना ल्हेना लाबा, ब्रिबाडोबा लापुड्बाला छ्यामरी गोर्किन जिम्मेवारी वहन

लाबालाफिरी आदिवासी जनजातिला म्हेमे देन थेनीकादेला याडतामदा विशेष लासी हिन्ना बिबान,

- ☞ सन्धि, सम्भौता देन ह्युलकादे ओम आदिवासी जनजातिला गुडरी ताबा स्यान रचनात्मक व्यवस्थाकादेरी घोषणा लाबा याडतामकादे खाप्पाइ अवस्थारी जाम्बुलिडखोरला चासो, अभिरुचि, जिम्मेवारी देन चरित्रिला तासेदा बिबा तामलाफिरी सेम पिन्बान,
- ☞ सन्धि, सम्भौता ओम स्यान रचनात्मक व्यवस्था देन थेसे प्रतिनिधित्व लाबा आदिवासी जनजातिला छ्यामरी ह्युलकादेलागुँडरी ज्याबा साभेदारीला आधार हिन्ना बिबा तामलाफिरीनोन सेम पिन्बान,
- ☞ संयुक्त राष्ट्रसङ्घला बडापत्र, आर्थिक, सामाजिक देन सांस्कृतिक याडतामसम्बन्धी जाम्बुलिडखोरला अभिसन्धि देन नागरिक ओम राजनीतिक याडतामसम्बन्धी जाम्बुलिडखोरला अभिसन्धि देन भिएना घोषणापत्रला कार्ययोजनासे बेनान म्हिकादेसे छाडला राजनीतिक स्थितिलाफिरी स्वतन्त्रतापूर्वक निर्णय लाबा देन छाडला आर्थिक, सामाजिकला छ्यामरी सांस्कृतिक विकासला स्वतन्त्र रूपरी म्हाइबा आत्मनिर्णयला याडतामला मौलिक महत्वलाफिरी हिन्ना बिदासी पाडबा तामदा ताला बिबान,
- ☞ जाम्बुलिडखोरला कानून आन्छार अभ्यास लाबा आत्मनिर्णय सम्बन्धी याडतामग्याम खाप्पाइनोन म्हिदा लेबाफेबा लाबारी चु घोषणापत्रला खाप्पाइनोन तामदा प्रयोग लाबारी खाम्सेदा आरे बिबा तामदा सेम पिन्बान,
- ☞ चु घोषणापत्ररी आदिवासी जनजातिला याडतामकादेदा पिन्बा मान्यतासे न्याय, प्रजातन्त्र, मानवअधिकारप्रतिला डेन, लेबाफेबा आलाना ओम ज्याबा नियतसम्बन्धी सिद्धान्तकादेरी आधारित ह्युल देन आदिवासी

जनजातिगुँडरी दाते तासी टिबा ज्याबा ओम गीसेमगी ह्वो लाबा
सम्बन्धदा ल्हेना लाबा तामरी विश्वस्त ताबन,

- ☞ ग्लेठिमला बेनान दायित्वकादे जाम्बुलिङ्खोरला कानूनी दस्तावेजकादे,
विशेषलासी मानवअधिकारसम्बन्धी कानूनी दस्तावेज न्हाडरी आदिवासी
जनजातिरी लागू तासेदा ताबासे थेदा सम्बन्धित मिहकादेला काठुइ देन
ह्वोरी पालना लाबारी ज्याना लासी ह्युलकादेदा प्रोत्साहित लाबान,
- ☞ आदिवासी जनजातिला याडतामदा ल्हेना सोना लाबारी संयुक्त
राष्ट्रसंघसे ल्हानान ज्याबा चे आहिन ग्रेन भूमिका क्लाड्तोबा तामरी
जोड पिन्बान,
- ☞ आदिवासी जनजातिला याडताम देन स्वतन्त्रतादा मान्यता पिन्बा, सोना
ल्हेना लाबारी ओम होजा ग्लारी संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रणालीला सान्दर्भिक
गेकादेदा ल्हेना लाबारी चु घोषणापत्र अभ ल्हाना ग्रेन गोडमा हिन्ना
बिबा तामरी विश्वास लाबान,
- ☞ आदिवासी जनजातिकादे तिलाइ लेबाफेबा आलाना जाम्बुलिङ्खोरला
कानूनग्याम मान्यता पिन्बा बेनान मानवअधिकारकादेला बिना लेबाफेबा
हकदार मुला ओम आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला अस्तित्व,
कल्याण देन मिहकादेला रूपरी ल्हेबाछार्बादा लागिरी अपरिहार्य सामूहिक
याडतामकादे मुला बिबा तामदा दाप्पेन हिन्ना बिदासी पाडबन,
- ☞ आदिवासी जनजातिला स्थिति ग्लाग्लारी ओम ह्युलह्युलरी ल्होलो मुबा
ओम क्षेत्रीय विशेषता देन ल्होलो ऐतिहासिक देन सांस्कृतिक पृष्ठभूमिदा
सेम पिन्तोबा तामदा हिन्ना बिबन,
- ☞ साभेदारी देन गीसेमगीला डेन लाबा सेम आच्छार किन्तोबा उपलब्धिला
मापदण्डला रूपरी चुरी ब्रिबा ह्वाड्बा आदिवासी जनजातिला याडताम

सम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय घोषणापत्रदा संवेदनशीलताला छ्यामरी घोषणा लाबा मुला :

धारा १

आदिवासी जनजातिदेन ग्लागीरी वा यागारगीन संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बडापत्र, मानवअधिकार सम्बन्धी जाम्बुलिङ्खोरला घोषणापत्र देन जाम्बुलिङ्खोरला मानवअधिकार कानूनग्याम हिन्ना बिदासी पाडबा आन्छार बेनान मानवअधिकार देन मौलिक स्वतन्त्रताला पूर्ण उपभोग लाबा याडताम मुला ।

धारा २

आदिवासी जनजाति स्थान बेनान मिहेन च्यो स्वतन्त्र ओम च्योच्यो मुला ओम ह्वाडला बेनान याडताम, विशेष लासी थेनीकादे ठुड्बा ग्ला ओम डोसेबाला आधाररी याडतामकादे उपभोग लाबा ताडरी खाप्पाइनोन खालला लेबाफेबाग्याम थारेड ताबा याडताम थान्सेदा मुला ।

धारा ३

आदिवासी जनजातिदेन आत्मनिर्णयला याडताम मुला । होजा याडतामसे लादासी थेनीकादे ह्वाडला राजनीतिक स्थितिलाफिरी स्वतन्त्र रूपरी निर्णय लासेदा मुला ओम ह्वाडला आर्थिक, सामाजिक देन रिमठिम ल्हेना लाबारी म्हाइसेदा मुला ।

धारा ४

आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला आत्मनिर्णयसम्बन्धी याडताम उपभोग लामा ह्वाडला आन्तरिक देन स्थानीय मामिलादेन सम्बन्धित तामकादे ओम ह्वाडला स्वायत्त गेकादेरी लगानी लाबा उपाय देन माध्यमकादेलाफिरी स्वायत्त तासेदा वा स्वशासनला याडताम मुला ।

धारा ५

आदिवासी जनजातिदेन ह्वाडला ल्होलो राजनीतिक, कानूनी, आर्थिक, सामाजिक देन साँस्कृतिक व्यवस्थादा कायम थान्बारी ओम ज्याबा स्होबा

याडताम मुला बिसाम थेनीकादेसे म्हान्जी बिसाम ग्लेठिमला राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक देन साँस्कृतिक बेनान गेकादेरी बो किन्बारी म्याडबा याडतामएनोन मुला ।

धारा ६

बेनान आदिवासी जनजातिदेन राष्ट्रियताला याडताम मुला ।

धारा ७

१. आदिवासी जनजातिकादेदेन सोबारी म्याडबा, शारीरिक देन मानसिक अखण्डता, स्वतन्त्रता ओम म्हिला सुरक्षाला याडताम मुला ।
२. आदिवासी जनजातिदेन स्यान म्हिकादेदेन ह्वाडनोन ल्होलो म्हिला रुपरी स्वतन्त्रता, शान्ति देन सुरक्षापूर्वक सोबा सामूहिक याडताम मुला ओम थेनीकादेदा ओम ह्वाडला लाइनुकोलाजुगुदा लोड्ना लादासी स्यान ह्वइबारी बोर्बा ह्वाडबा खाप्पाइनोन आज्याबा गेरी परब ताना लाबारी आता ।

धारा ८

१. आदिवासी जनजातिकादेदा लोड्ना लादासी स्यानरी वाडना लाबा ओम थेनीकादेला रिमठिम न्होड्ना लाबारी आम्याडबा याडताम मुला ।
२. ह्युलकादेरी चुरी ब्रिबा ह्वाड्बा गेकादे लाबारी आपुड्बा देन क्षतिपूर्तिदा लागिरी प्रभावकारी, सयन्त्र पिन्सेदा मुला,
 - (क) ल्होलो म्हिला रुपरी थेनीकादेदा ह्वाडला अखण्डता वा ह्वाडला रिमठिमला मूल्य ओम ह्वाडदा डोसेना लाबाग्याम थारेड ताना लाबा उद्देश्य ताबा वा थेरी आज्याबा ताना लाबा खाप्पाइनोन गे,
 - (ख) ह्वाडला सा, ग्ला वा संसाधनकादेफिरी थेनीकादेला स्वामित्व हरण लाबा उद्देश्य मुबा वा थेरी प्रभाव ताना लाबा खाप्पाइ गे,

- (ग) थेनीकादेला याडतामकादेरी खाप्पाइनोन याडताम नाडबा ओम आज्याबा लाबा उद्देश्य मुबा वा थेरी प्रभाव ताना लाबा खाप्पाइनोन स्वरूपला लोडना लादासी लाबा गे;
- (घ) खाप्पाइनोन स्वरूपला लोडना लादासी विलयन वा एकीकरणला गे,
- (ङ) थेनीकादेविरुद्ध लक्षित जातिगत वा जातीय लेबाफेबादा ल्हाना ताना लाबा ओम भड्काब ताना लाबारी लाबा खाप्पाइनोन प्रचारबाजी ।

धारा ९

आदिवासी जनजातिकादे सम्बन्धित सम्बद्ध ह्युल्बा ओम ह्युलला ठिम आन्छार खाप्पाइनोन आदिवासी ओम ह्युलदेन आबद्ध ताबा याडताम मुला । चुराडबा याडताम उपभोग लामा खाप्पाइनोन किसिमला लेबाफेबा लाबारी आता ।

धारा १०

आदिवासी जनजातिदा थेनीकादेला सा वा ग्लाग्याम लोडना लादासी ल्हेबारी पुङ्लबारी तासेदा आरे । । सम्बन्धित आदिवासी जनजातिला स्वतन्त्र, पूर्व देन सूचित मञ्जूरीबिनाचे आहिन न्यायिक ओम तोबा क्षतिपुर्ति पिन्बारी सहमति ओम सम्भव ताजी बिसाम तोवा विकल्प आताना खाप्पाइ पुनर्स्थापना लाबा गे लासेदा आरे ।

धारा ११

१. आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला ह्वाडला रिमठिमकादे दाडबा देन तेन्बा लाबारी थेनीकादेला पुनःजीवन्त ताना लाबा याडताम मुला । थेरी पुरातात्त्विक देन ऐतिहासिक ग्ला, कलाकृति, नमुना, उत्सव, प्रविधि देन दृश्य ओम प्रस्तुति कलाला छ्यामरी सेमल्हेड ह्वाडबा थेनीकादेला रिमठिमला उझ्मा दाड्बोरी ओम दाते दाड़सी टिबाचे आहिन खाबा रेरी दाडबारी सोना ल्हेना लाबा याडतामएनोन तासेदा मुला ।

२. थेनीकादेला स्वतन्त्र, पूर्व देन सूचित स्वीकृतिबिना ओम थेनीकादेला कानून, परम्परा देन प्रचलनकादेला नाडबा प्लेबा ताना लासी किन्बा साँस्कृतिक, बौद्धिक, धार्मिक देन आध्यात्मिक सम्पत्तिकादेलाफिरी प्रभावकारी संयन्त्रकादे-आदिवासी जनजातिला ह्वोरी स्होबा प्रत्यवस्थापना समेत-ला माध्यमग्याम ह्युलकादेसे क्षतिपूर्ति पिन्सेदा मुला ।

धारा १२

१. आदिवासी जनजातिला ह्वाडला आध्यात्मिक ओम धार्मिक परम्परा, प्रचलन ओम उत्सवकादे उन्बारी, दाडबा, थेन्ना ल्हेना लाबा देन लोप्पा याडताम, ह्वाडला धार्मिक देन साँस्कृतिक ग्लाला क्योन्बा, सरक्षण लाबा देन थे ग्लाकादे याडबा याडताम; ह्वाडला रिमठिम आन्छारला स्हेकादे प्रयोग लाबा ओम थेनीफिरी नियन्त्रण लाबा याडताम ओम ह्वाडला मानव अवशेषकादे ह्वाडला ह्युलरी बाबारी म्याडबा याडताम मुला ।
२. सम्बन्धित आदिवासी जनजातिकादेला ह्वोरी तयार लाबा स्वच्छ, पारदर्शी देन प्रभावकारी संयन्त्रकादेला माध्यमग्याम ह्युलकादेसे थेनीकादेला स्वामित्वरी मुबा आनुष्ठानिक स्हे देन म्हिला अवशेषकादेरी आदिवासी जनजातिकादेला पहुँच ताना लाबारी वा थे स्हेकादे दोबारी खाम्बा व्यवस्था म्हाइसेदा मुला ।

धारा १३

१. आदिवासी जनजातिदा थेनीकादेला ह्वाडला दोडराप, ग्योइ, रिमठिम, दर्शन, ब्रिबा ठिम देन सेमल्हेड्डा सोना लाबा, प्रयोग लाबा ओम लिच्छाला पुस्तादा हस्तान्तरण लाबाचे आहिन म्हि, ग्ला देन म्हिला ह्वाडलान मीन थान्बा ओम थेदा कायम थान्बा याडताम मुला ।
२. चु याडताम सोना लाबा ताम सुनिश्चित लाबाला छ्यामरी तोजी बिसाम थेन्ना ग्योइरी दोदासी ओम स्यान कानूनी उपयुक्त माध्यमला व्यवस्था लादासी आदिवासी जनजातिसे राजनीतिक, कानूनी देन प्रशासनिक

कारबाही गोबारी खाम्माइ बिबा तामदा सुनिश्चत लाबारी ह्युलकादेसे
ज्याबा ग्यामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा १४

१. आदिवासी जनजातिदेन ब्रिबाडोबाला ह्वाडला साँस्कृतिक पद्धतिकादेदेन डिक्या लासी ह्वाडला ग्योइरी ब्रिबाडोबारी लोप्पा प्रणाली देन गेन्दुनकादे ठ्वाड्दासी थेदा यारी लाबा याडताम मुला ।
२. आदिवासी जनजातिकादे, विशेषलासी जातुकु लाइनुकोलाकादे तिलाइ लेबाफेबा बिना ह्युली ब्रिबाडोबा याडताम मुला ।
३. आदिवासी जनजातिकादे, विशेषलासी ह्वाडला ह्युल्बाबिमा बाहिर सोसीटिबाला छ्यामरी जातुकु लाइनुकोलादा लागिरी सम्भव ताजी बिसाम थेनीकादेला ह्वाडलान रिमठिम थान्दासी ह्वाडलान ग्योइरी पिन्बा ब्रिबाडोबारी ह्युलकादेसे आदिवासी जनजातिदेन डिक्दासी तोबा ग्यालामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा १५

१. आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला ह्वाडला रिमठिम, दोडराप देन आकाडक्षाकादेला डेन लाबान विविधतासम्बन्धी याडताम मुला ओम चु ब्रिबाडोबा देन स्यान सार्वजनिक सूचनारी तोबा आन्छार प्रतिविम्बित तासेदा मुला ।
२. ग्लेठिमकादेसे पूर्वाग्रहविरुद्ध सङ्घर्ष लाबा देन लेबाफेबा थुम्ना लाबारी आदिवासी जनजातिला छ्यामरी स्यान म्हिकादेला गुडरी सहिष्णुता, समझदारी देन सुसम्बन्ध ल्हेना छार्ना लाबारी सम्बन्धित आदिवासी जनजातिला परामर्श देन ह्वोरी प्रभावकारी ग्यालामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा १६

- आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला ह्वाडलान ग्योइरी ह्वाडलान सञ्चारमाध्यम ठ्वाडबा ओम तिलाइ लेबाफेबा आलाना स्यानसे ठ्वाडबा सञ्चारमाध्यमरी बो किन्बारी म्याडबा याडताम मुला ।
- ग्लेटिमकादेसे ठ्वाडबा सञ्चारमाध्यमरी तोदेदोनाला आदिवासी जनजातिला रिमठिमदा प्राडना लाबा तामदा किन्दासी तोबा ग्यालाम चुडसेदा मुला । ग्लेटिमकादेसे ताम पाडबारी म्याड्बादा पूर्ण स्वतन्त्रताला सुनिश्चितताप्रति तिलाइ पूर्वाग्रह आथान्ना आदिवासी जनजातिला ल्होलो रिमठिमदा प्रतिविम्बित लाबारी निजी स्वामित्वरी मुबा सञ्चारमाध्यमदा प्रोत्साहित लातोला ।

धारा १७

- आदिवासी जनजातिदेन लागू तासेदा जाम्बुलिङ्खोरला ओम ह्वाडलान ह्युलला श्रम कानून आन्छार व्यवस्था लाबा बेनान याडतामकादेला उपभोग लाबा याडताम मुला ।
- ग्लेटिमकादेसे आदिवासी जनजाति जातुकु लाइनुकोलाकादेला विशेष जोखिमला अवस्था देन थेनीकादेला सशक्तीकरणदा लागिरी ब्रिबाडोबाला महत्वदा सेम पिन्बान थेनीकादेदा आर्थिक लेबाफेबा देन जोखिमपूर्ण ताबारी खाम्सेदा ओम जातुकु लाइनुकोलाकादेला ब्रिबाडोबारी दखल पिन्बारी खाम्सेदा वा जातुकु लाइनुकोलाकादेला स्वास्थ्य वा शारीरिक, मानसिक, आध्यात्मिक, नैतिक वा सामाजिक विकासरी तिलाइ आज्याबा ताबारी खाम्सेदा खप्पाइनोन गेग्याम आज्याबा ताबारी खाम्सेदा गेग्याम आदिवासी जनजातिदा सोना लाबारी आदिवासी जनजातिदेन काठुइ ओम ह्वोरी ग्रेन ग्याम किन्सेदा मुला ।
- आदिवासी जनजातिकादेदा श्रम देन स्यान तामला छ्यामरी रोजगारी वा तलबलाफिरी तिलाइनोन लेबाफेबा लाबा शर्तकादे ह्वाड्दा लागु आतासेदा याडताम मुला ।

धारा १८

आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला ह्वाड्ला याडतामफिरी प्रभाव ताना लाबा स्हेकादेला निर्णय प्रक्रियारी ह्वाडलान ठिम आन्छार ह्वाडसेन दाम्बा मुळमीकादेग्याम बो किन्सेदा ओम ह्वाडला मौलिक निर्णय लाबा गेन्दुनकादेदा सोना लासी थान्बा चे आहिन ओराड्बा गेन्दुन ठ्वाड्बा याडताम मुला ।

धारा १९

आदिवासी जनजातिदा प्रभाव ताना लाबा कानूनी वा प्रशासनिक उपायकादे बाबा वा कार्यान्वयन लाबा बिमा ड्हाच्छा ह्युलकादेसे आदिवासी जनजातिदा ड्योइबा, ताला बिदासी (स्वतन्त्र, पूर्व र सूचित मञ्जुरी प्राप्त) लाबारी सम्बन्धित आदिवासी जनजातिला ह्वाडलन प्रतिनिधिमूलक गेन्दुनकादेग्याम थेनीकादेदेन ड्याइबा छार्बा लासी ओम ह्वो लासेदा मुला ।

धारा २०

१. आदिवासी जनजातिदेन ह्वाडला राजनीतिक, आर्थिक देन सामाजिक प्रणाली वा गेन्दुनकादे सोना लासी थान्बारी ओम थेदा छार्ना ल्हेना लाबारी, ह्वाडलान माध्यमकादेला उपभोगला सन्दर्भरी सुरक्षित तासेदा ओम ह्वाडला दाङ्बोलाचे आहिना स्थान आर्थिक गेताडकादेरी स्वतन्त्रतापूर्वक बो किन्बारी म्याड्बा याडताम मुला ।
२. सोबा देन विकासला ह्वाडलान साधनकादेग्याम लेबाफेबारी परब ताबा आदिवासी जनजातिकादेदा तोबा क्षतिपूर्तिला हकदार मुला ।

धारा २१

१. आदिवासी जनजातिदेन ब्रिबाडोबा, गे, छोड लाबारी लोप्पा देन टिबा ग्ला, सरसफा, स्वास्थ्य देन सामाजिक सुरक्षाला थुमला छ्यामरी ह्वाडला आर्थिक देन सामाजिक अवस्थारी ज्याबा स्होबा याडताम मुला ।
२. ह्युलकादेसे थेनीकादेला आर्थिक देन सामाजिक अवस्थारी नियमित

सुधार सुनिश्चित लाबारी तोबा ग्यामकादे चुडसेदा मुला । आदिवासी जनजाति गान्बा उइमे, नानाआडा, ब्योनछामे, लाइनुकोला देन ताइ ताइस्या ओम ब्रबारी आखाम्बाकादेला याडतामला लागिरी विशेष सेम पिन्सेदा मुला ।

धारा २२

१. चु घोषणापत्रला कार्यान्वयन लामा आदिवासी जनजाति गान्बा उइमे, नानाआडा, ब्योनछामे, लाइनुकोला देन ताइ ताइस्या ओम ब्रबारी आखाम्बाकादेला याडतामदा विशेष सेम पिन्सेदा मुला ।
२. आदिवासी नानाआडा देन लाइनुकादेदा ज्याबा ताना लाबारी ह्युलकादेसे आदिवासी जनजातिकादेला ह्लोरी तोबा ग्यालामकादे चुडसेदा मुला ओम खाप्पाइनोन लेबाफेबाचे आहिन तोबा ग्याड्बा आलाबा बिबा तामरी प्रत्याभूति लासेदा मुला ।

धारा २३

आदिवासी जनजातिदेन विकास सम्बन्धी ह्लाडला याडतामला उपभोग लाबारी प्राथमिकता पिन्बाला छ्यामरी रणनीतिकादे स्होबा याडताम मुला । विशेषलादासी आदिवासी जनजातिदेन मन, टिबा ग्ला देन ह्लाड्दा प्रभावित ताना लासी टिबा स्यान आर्थिक देन सामाजिक गेताडकादे स्होतासी बो किन्सेदा ओम सम्भव तादेदोना थेनीकादेला ह्लाडलन गेन्दुनकादेग्याम ओराड्बा गेताडकादे स्हेड्बा याडताम मुला ।

धारा २४

१. आदिवासी जनजातिदेन ह्लाडला दाडबोह्यान्दे लासी खाबा मन देन मन लाबारी ताबा स्हेकादेला सोना लाबा ओम स्वास्थ्यसम्बन्धी ह्लाडला दाडबोह्यान्देला ठीमकादेदा सोना लाबा याडताम मुला । आदिवासी जनजातिकादेदेन तिलाइ लेबाफेबा आलाना बेनान सामाजिक देन स्वास्थ्य सेवाकादेरी पहुँचला याडतामएनोन मुला ।

२. आदिवासी जनजातिकादेदेन याड्बारी खान्बा ज्याबा शारीरिक देन मानसिक स्वास्थ्यस्तर उपभोग लाबा च्योच्यो याडताम मुला । चु बेनान याडतामकादे याड्बादा लागिरी ह्युलकादेसे, तोबा गोडमाकादे ल्हेसेदा मुला ।

धारा २५

आदिवासी जनजातिदेन दाड्बोह्यान्देन थेनीकादेसे ह्वाडला मीनरी थान्बा ओम स्यानग्यालामग्याम यारी किन्सी प्रयोग लासी खाबा सा, ग्ला, क्युइस्योड देन स्यान संसाधनकादेला छ्यामरी थेनीकादेला ल्होलो आध्यात्मिक सम्बन्धदा सोना लासी थान्बा देन ज्याबा सोसीकेन बोर्बाचे आहिन चुदा लिच्छाला पुस्ताप्रतिला ह्वाडला उत्तरदायित्व बहन लाबा याडताम मुला ।

धारा २६

१. आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला दाड्बोह्यान्देन ह्वाडलन मीनरी थान्बा, यारी लाबा ओम स्यान ग्यालामग्याम प्रयोग लासी खाबा वा याडबा सा, ग्ला देन स्यान संसाधनकादेफिला याडताम मुला ।
२. आदिवासी जनजातिदेन दाड्बोह्यान्देन ह्वाडला मीनरी मुबा ओम स्यान ग्यालामग्याम किन्दासी प्रयोग लाबासे लादासी थेनीकादेदेन मुबा ओम थेनीकादेसे स्यान ग्यालामग्याम किन्बा ग्ला देन साला छ्यामरी संसाधनकादेला ह्वाडला मीनरी लाबा देन प्रयोग लाबा, छार्नल्हेना लाबा देन यारी लाबा याडताम मुला ।
३. ह्युलकादेसे चु सा, ग्ला देन संसाधनकादेदा कानूनी मान्यता देन सोना लासी पिन्सेदा मुला । ओराड्बा मान्यता सम्बन्धित आदिवासी जनजातिला ठिम देन सला स्वामित्व प्रथादा सेम पिन्दासी गे लासेदा मुला ।

धारा २७

दाड्बोह्यान्देन ह्वाडला मीनरी मुबा ओम स्यान ग्यालामग्याम ह्वाडला यारी मुबा आदिवासी जनजातिला सा, ग्ला देन संसाधनकादेरी थेनीकादेला याडतामदा

मान्यता पिन्बा देन न्याय निरूपण लाबारी ह्युलकादेसे सम्बन्धित आदिवासी जनजातिला ह्वोरी थेनीकादेसे कानून, रिमठिम, प्रचलन देन सलास्वामित्व प्रणालीदा तोबा मान्यता पिन्बान गोर्की स्वच्छ, स्वतन्त्र, निष्पक्ष, खुला देन पारदर्शी ग्यालाम किन्बन कार्यान्वयन लासेदा मुला । आदिवासी जनजातिदेन चु गेरी बो किन्बा याडताम मुला ।

धारा २८

१. आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेसे दाढबोह्यान्देन ह्वाडलन मीनरी मुबा ओम स्यान ग्यालमग्याम ह्वाडला यारी किन्दासी प्रयोग लासी केन खाबा सा, ग्ला देन संसाधनकादे ह्वाडला स्वतन्त्र, पूर्व देन सूचित सहमतिबिना किन्साम, यारी किन्दासी प्रयोग लासी ओम नष्ट लाजी बिसाम प्रत्यवस्थापनाला छ्यामरी स्यान ग्यालमग्याम ताजी बिसाम तोबा, स्वच्छ देन न्यायोचित क्षतिपूर्ति याडबा याडताम मुला ।
२. सम्बन्धित म्हिकादेसे स्वतन्त्रतापूर्वक ताला बिदासी पाडबा अवस्थारी बिमा क्षतिपूर्ति च्योच्यो गुणस्तर, आकार देन कानूनी हैसियतला सा, ग्ला देन संसाधनला रूपरी वा वित्तीय क्षतिपूर्तिला रूपरी तासेदा मुला ।

धारा २९

१. आदिवासी जनजाति ओम थेनीकादेला वातावरण देन सा वा ग्ला देन संसाधनला उत्पादन क्षमताला सोना लाबादेन सुरक्षण लाबा याडताम मुला । चुराड्बा सोना लाबा देन सुरक्षणदा लागिरी ग्लेठिमसे तिलाइ लेबाफेबा आलाना आदिवासी जनजातिदा लागिरी ह्वो लाबा गेताडकादे स्होदासी कार्यान्वयन लासेदा मुला ।
२. आदिवासी जनजातिला स्वतन्त्र, पूर्व देन सूचित सहमति आलाना थेनीकादेला सा वा टिबा ग्लारी थेन्दा आज्याबा ताबा स्हेकादे थान्बा ओम ब्याड्बा लासेदा आरे बिबा ताम सुनिश्चित लाबारी ह्युलकादेसे तोबा ग्यामकादे किन्सेदा मुला ।

३. थेराडबा स्हेकादेग्याम आज्याबा ताबा आदिवासी जनजातिकादेला स्वास्थ्यला अवस्था च्याबा सुस्वास्थ्य कायम थान्बा देन पुनःस्वस्थ स्होबा गेताडकादे ज्याना लासी तागाइ बिबा तामरी सुनिश्चित लाबारीनोन ह्युलकादेसे तोबा ग्यामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा ३०

१. सार्वभिक रूपरी सार्वजनिक हितला मीग्याम ओतेबा ल्हाना आज्याबा आतादेदोना वा सम्बन्धित आदिवासी जनजातिग्याम स्वतन्त्रतापूर्वक सहमति पिन्बा वा लाबारी आपुड्बा अवस्थारी बिमा आदिवासी जनजातिला सा देन ग्लारी सैनिकला गेताडकादे लासेदा आरे ।
२. सैनिक गेताडकादेदा लागिरी आदिवासी जनजातिला सा वा ग्ला प्रयोग लाबा बिमा ड्हाच्छा ह्युलकादेसे तोबा प्रक्रियाला माध्यमग्याम ओम विशेष लादासी प्रतिनिधिमूलक गेन्दुनकादेग्याम होजा आदिवासी जनजातिदेन तोबा काठुइ लासेदा मुला ।

धारा ३१

१. आदिवासी जनजातिदेन ह्वाडला साँस्कृतिक सम्पदा, उझमाव्यान्देला ज्ञान देन परम्परागत साँस्कृतिक अभिव्यक्ति ओम ह्वाडला विज्ञान, प्रविधिला छ्यामरी रिमठिमचे आहिन म्हि देन आनुवंशिक संसाधन, ब्लु, मन, जीवजन्तु देन वानस्पतिक सम्पदासम्बन्धी ज्ञान, लोक परम्परा, सेमल्हेड, नमूना, खेलकुद देन दाङ्बोव्यान्दे क्लाडबा खेल ओम दृश्य देन प्रस्तुति कलाकादेदा सोना लासी थान्बा, नियन्त्रण लाबाला छ्यामरी चुत्ता ल्हेना छार्ना लाबा याडताम मुला । थेनीकादेदेन चुराडबा साँस्कृतिक सम्पदा, परम्परागत ज्ञान देन परम्परागत साँस्कृतिक अभिव्यक्तिकादेफिरी ह्वाडला बौद्धिक सम्पत्ति थान्बा, यारी किन्बा देन सोना ल्हेना लाबा याडताम मुला ।
२. चु याडतामकादेदा उपभोगदा मान्यता पिन्बा देन सोना लाबारी आदिवासी जनजातिला ह्वोरी ह्युलकादेसे तोबा गोड्माकादे ल्हेसेदा मुला ।

धारा ३२

- आदिवासी जनजातिदेन ह्वाडला सा देन ग्ला ओम स्यान संसाधनकादेला ल्हेना वा प्रयोगदा लागिरी प्राथमिकता देन रणनीतिकादे स्होबा यामताम मुला ।
- आदिवासी जनजातिला सा देन ग्ला ओम स्यान संसाधन-विशेष लासी खनिज, क्युइ वा स्यान संसाधनला ल्हेना, उपयोग वा शोषणदेन सम्बन्धितदा प्रभावित ताना लाबा खाप्पइनोन आयोजना स्वीकृत लाबा बिमा ड्हाच्छा ह्युलकादेसे आदिवासी जनजातिला स्वतन्त्र देन सूचित सहमति किन्बादा लागिरी थेनीकादेला ह्वाडलान प्रतिनिधिमूलक गेन्दुनकादेला माध्यमग्याम सम्बन्धित आदिवासी जनजातिदेन ज्याबा सेमथोसी काठुइ लाबाचे आहिन ह्वो लासेदा मुला ।
- ह्युलकादेसे थेराड्बा खाप्पाइनोन गेताडकादेदा लागीरी तोबा ओम न्यायपूर्ण क्षतिपूर्तिदा लागिरी प्रभावकारी संयन्त्र पिन्सेदा मुला ओम नकारात्मक वातावरणीय, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक वा आध्यात्मिक प्रभाव च्याडना ताना लाबारी तोबा ग्यामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा ३३

- आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला रिमठिम आन्छार ह्वाडला मौलिक पहिचान वा मुल्मी सम्बन्धरी निर्णय लाबा याडताम मुला । आदिवासी जनजाति टिसी खाबा ह्युलला नागरिकता याडबा आदिवासी जनजातिकादेला याडतामदा चुस्से नाडसेदा आरे ।
- आदिवासी जनजातिदेन थेनीकादेला ह्वाडलान प्रक्रिया आन्छार ह्वाडला गेन्दुनकादेला संरचनास्होवा ओम मुल्मी दाम्बा गेला याडताम मुला ।

धारा ३४

आदिवासी जनजातिदेन जाम्बुलिङ्खोरला मानवअधिकारला मापदण्डकादे

आन्धार छाडला संस्थागत संरचना देन छाडला ल्होलो ठिमकादे, आध्यात्मिकता, परम्परा, पक्रिया, प्रचलन देन अस्तित्वरी मुबा अवस्थारी न्यायिक प्रणाली देन प्रचलनकादेला ल्हेना लाबारी ओम सोना लासी थान्बा याडताम मुला ।

धारा ३५

आदिवासी जनजातिदेन छाडला ह्युल्बालाफिरी म्हिकादेला जिम्मेवारी निर्धारण लाबा याडताम मुला ।

धारा ३६

१. आदिवासी जनजाति, विशेषलासी जाम्बुलिडखोरला सीमाग्याम फेबाकादेदेन थेनीकादेला छाडलान मुल्मी ओम सीमा क्याम्साडला स्यान म्हिकादेदेन आध्यात्मिक, साँस्कृतिक, राजनीतिक, आर्थिक देन सामाजिक उद्देश्यला क्रियाकलापला छ्यामरी स्यान गेरी सम्पर्क, सम्बन्ध देन ह्वो लाबा ओम होजा गेदा ल्हेना लाबा याडताम मुला ।
२. ह्युलकादेसे आदिवासी जनजातिदेन लाबा काठुइ देन ह्वोरी चु अभ्यासदा ज्याबा स्होबा देन चु याडतामदा कार्यान्वयन सुनिश्चित लाबादा लागिरी प्रभावकारी ग्यामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा ३७

१. आदिवासी जनजातिदेन ह्युल वा थेला उत्तराधिकारीकादेदेन लाबा सन्धि, सम्झौता ओम स्यान रचनात्मक व्यवस्थाकादेदा मान्यता पिन्बा, पालना लाबा देन कार्यान्वयन लाबा सम्बन्धी याडतामला छ्यामरी थेराडबा सन्धि, सम्झौता देन स्यान उपयोगी व्यवस्थादा लागिरी ह्युलग्याम डेन याडबा याडताम मुला ।
२. चु घोषणापत्रला खाप्पाइनोन तामदा सन्धि, सम्झौता देन स्यान रचनात्मक व्यवस्थाकादेरी थान्बा आदिवासी जनजातिला याडतामकादे च्याडना ताना लाबा ओम थुम्ना लाबा बिदासी व्याख्या लासेदा आरे ।

धारा ३८

ह्युलकादेसे आदिवासी जनजातिदेन काठुइ लासी ओम ह्वोरी चु घोषणापत्रला उद्देश्य याडबादा लागिरी कानूनीला छ्यामरी तोबा ग्यामकादे किन्सेदा मुला ।

धारा ३९

आदिवासी जनजातिदेन चु घोषणापत्री समावेश लाबा याडतामकादेदा उपभोगदा लागिरी ह्युलग्याम देन जाम्बुलिङ्खोरला ह्वोग्याम आर्थिक देन प्राविधिक ह्वो याडबा याडताम मुला ।

धारा ४०

आदिवासी जनजातिदेन ह्युल वा स्यान पक्षकादे गुडला द्वन्द्व देन आडिक्पा ताम थुम्ना लाबारी तोबा ओम निष्पक्ष प्रक्रियाला माध्यमग्याम योनान निर्णयरी दोबा ओम ह्वाडला सामूहिक देन व्यक्तिगत याडतामकादेला बेनान नाडबादा लागिरी तोबा न्यायिक उपचार याडबा याडताम मुला । थेराड्बा निर्णयसे सम्बन्धित आदिवासी जनजातिला प्रचलन, परम्परा, नियम देन कानूनी प्रणाली ओम जाम्बुलिङ्खोरला मानवअधिकारलाफिरी तोबा सेम पिन्सेदा मुला ।

धारा ४१

संयुक्त राष्ट्रसंघीय प्रणालीला अङ्ग विशिष्टीकृत निकायकादे देन स्यान अन्तरसरकारी गेन्दुनकादेसे न्होरला छ्यामरी प्राविधिक ह्वोला परिचालनला छ्यामरी स्यान माध्यमग्याम चु घोषणापत्रला प्रावधानकादेला बेनान कार्यान्वयनदा लागिरी ह्वो लासेदा मुला । आदिवासी जनजातिदा प्रभावित ताना लासी टिबा मुद्दाकादेरी थेनीकादेसा बो किन्बा गे सुनिश्चित लाबा ग्यालाम देन माध्यमकादेला व्यवस्था लासेदा मुला ।

धारा ४२

संयुक्त राष्ट्रसङ्घ, आदिवासी मुद्दाकादे सम्बन्धी स्थायी मञ्चला छ्यामरी चुला अङ्गकादे देन ह्युलस्तरलाइनोन चुला विशिष्टीकृत निकाय देन ह्युलकादेसे चु

घोषणापत्रला प्रावधानकादेदा कार्यान्वयनदेन प्रवर्द्धन घोषणापत्रला प्रभावकारिताला
अनुगमन लासेदा मुला ।

धारा ४३

चुरी पहिचान लाबा याडतामकादेसे जाम्बुलिडला आदिवासी जनजातिला
ल्हुइ, प्रतिष्ठा देन ज्याबादा लागिरी न्यूनतम मापदण्ड स्थापित लाबा मुला ।

धारा ४४

चुरी पहिचान लाबा बेनान याडताम देन स्वतन्त्रता आदिवासी नानाआडा देन
ह्वैम्बाकोला बेनादन लागिरी च्योच्योला रुपरी प्रत्याभूत लाबा मुला ।

धारा ४५

चु घोषणापत्रला खाप्पाइनोन तामदा आदिवासी जनजातिसे दाते चासी टिबा
ओम खाबा रेरी याडसेदा याडतामकादेदा च्याडना ताना लाबा वा म्हाना लाबा
अर्थरी किन्सेदा आरे ।

धारा ४६

१. खाप्पाइ ह्युल, ह्युल्बा, समूह ओम म्हिदेन संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय
बडापत्रला क्यालो तिलाइनोन गेताडकादेरी बो किन्बारी वा खाप्पाइ
गे लाबा याडताम ताबा अर्थ ल्हागब ताबा लादासी वा सार्वभौम देन
स्वतन्त्र ह्युलला क्षेत्रीय अखण्डता वा राजनीतिक एकाइदा पूर्ण वा
आंशिक रूपरी थिना लाबा वा आज्याना ताना लाबा खाप्पाइनोन गे
लाबारी अनुमति पिन्बा देन वा प्रोत्साहित लावा लासी चु घोषणापत्रला
खप्पाइनोन तामदा व्याख्या लावारी खासेदा आरे ।

२. चु घोषणापत्ररी ब्रिबा याडतामकादे उपभोग लामा बेनालन मानवअधिकार
देन मौलिक स्वतन्त्रताला डेन लासेदा मुला । चु घोषणापत्ररी ब्रिबा
याडतामकादेला उपभोग लामा कानूनग्याम निर्धारण लाबा देन
जाम्बुलिडखोरला मानवअधिकारसम्बन्धी दायित्व आन्धारला सीमान्हाडरी

चेकखेन टिदोसेदा मुला । चुराड्बा खाप्पाइनोन सीमाकादे लेबाफेबा
आलाबा तासेदाचे आहिन स्यानला याडताम देन स्वतन्त्रताकादेला
तोबा पहिचान देन डेनदा सुनिश्चित लाबा देन प्रजातान्त्रिक समाजदा
तोबा ओम सर्वाधिक बाध्यात्मक आवश्यकताकादे थुम्ना लाबा उद्देश्यदा
लागिरी ल्हानान तोसेदा मुला ।

३. चु घोषणापत्ररी ब्रिबा प्रावधानकादेला व्याख्या न्याय, प्रजातन्त्र,
मानवअधिकारप्रतिला डेन, च्योच्यो, लेबाफेबा आलाबा, सुशासन देन
ज्याबा सेमला सिद्धान्तकादे आन्धार लासेदा मुला ।

००

Indigenous Media Foundation

Anannagar, Kathmandu, Nepal

Tel.: 977 1 4102757, 4102689

Email : indigenoustelevision@gmail.com

Website : www.indigenousmediafoundation.org

Publisher

TAMANG Indigenous Language, Nepal

Translation by:

Jagat Man Lama Dong

Mayalu Lama Tamang